

Kada je *Ad fines* propalo, to se neda za sada ničim opredjeliti. Za seobe raznih naroda kao Una, Gota itd., koji su većinom kroz naše zemlje provaljivali u Italiju, i *Ad fines* istom sudbinom propade kao što i mnogi drugi grad u našoj zemlji, te se opet pomalja jedva početkom XIII. stoljeća ali pod novim imenom *Toplica*, koje sviedoči, da su ga Hrvati, vjerojatno još na svom dolazku u ove strane, čim se osviedočili o ljekovnoj vrijednosti njegovih toplica, iznova podigli. (Konac sledi.) S. L.

Pisani spomenici

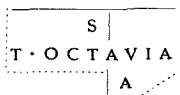
izkopani u Sisku od arkeol. društva *Siscia* tečajem god. 1878.

Arkeol. društvo *Siscia* u Sisku uz svu slabost novčanih sredstva za uspješan rad, nastavlja ipak veledušno i požrtvovno a samo na korist zem. muzeja svoja iztraživanja na onom klasičnom tlu¹. Prošloga rujna primio je zem. muzej njegove izkopine spadajuće na g. 1378. uz točan popis, te je sve izloženo u muz. sobi opredjeljenoj za sbirku toga za domaće starine vrlo zaslužnoga društva. Popis donosi 146 brojeva, ali pod jednim brojem dolazi često više istovjetnih predmeta. Ovih je svakovrstnih; jedna naušnica od zlata, sjaset predmeta bakrenih, željeznih i kostenih, mnogo malenih posudica iz pečenice, svietiljka (medju kojima njeke osobito riedke),

¹ Sisačke starine u obće te i one društva *Siscia* u našem muzeju i ovih dana nadjoše u Niemca polvalnu ocjenu. Ovaj piše: „Agram besitzt als Hauptstadt des Landes und Sitz der südsl. Akademie der Wissenschaften ein bereits heute höchst beachtenswerthes Landesmuseum, in dem die antiken Denkmäler einen hervorragenden Platz einnehmen. Das Museum, unter den Auspicien der Akademie in's Leben gerufen und gefördert durch diese und den Bischof von Diakovar, Dr. Stros Mayer, hat unter der energischen Leitung des Directors Professor S. Ljubić einen ausserordentlich raschen Aufschwung genommen und sich namentlich durch Concentration der im Lande zerstreuten Objecte bereichert. Das Fundgebiet, welches das Museum versorgt, erstreckt sich indessen weit über die Landes- und Reichsgrenzen hinaus. Unter den Objecten provinzieller Abkunft stammt Vieles aus Dalmatien. Am zahlreichsten ist Sissek mit seiner überraschend mannigfaltigen Fülle von Monumenten vertreten. Nebst den dem Museum selbst angehörigen Objecten von dort werden überdies in den Räumlichkeiten desselben eine Anzahl anderer aufbewahrt, welche Eigenthum eines in Sissek bestehenden Vereines von Alterthumsfreunden sind itd. Sliedi opis mnogobrojnih spomenika našega muzeja, navlastito kipova iz klasičke dobe. (Arch. Ep. Mittheil. Wien. 1879. p. 153.)

mного srebrenih i bakrenih novaca itd. Nam je iztaknuti samo pisane spomenike, da nastavimo, što smo u Viestniku (God. I. br. 3. str. 65) započeli.

Na kamenu izkopan je samo sljedeći ulomak nadpisa i to na dvoje razstavljen (šir. 0,17 m., vis. 0,11):

Na komadu opeke, sve naokolo okrnute (vis. 0,17, šir. 0,16, dub. 0,5) čita se stilom urezano:

E · E
 EECI
 Q L I L F G E I

Na dnu unutra crveno bojadisanih i tanko a krasno izradjenih posudica stoje sljedeći pečati:

H I L
ARI

 V. Viestnik g. I. br. 3. Tab. I. br. 11, ali drugoga načina.
A C A
STVS
- MVRI u slici kao noga. V. l. c. br. 15. Ovdje čisto izraženo.
- MVRI isto u slici kao noga,
J O L I
M A R I

 V. l. c. br. 13. Drugi način.
S O O L O

Na dnu svietiljke izvana uzvišenim pismom u okrugu: $\odot$ ATIME.
S. L.

Čitluk (kod Sinja u Dalmaciji).

Dandanas neznatno mjestašce od desetak težačkih kuća, poredanih niz ledja dugoljastog briežuljka, što se napram Bajagiću uz desni brieg rieke Cetine proteže, tri četvrti hoda na SSI od Sinja.

Nazad dviesto godina uzvijala se je ovdje kula gizdavih turskih Bega Sultanovića, a oko nje naokolo prostirala jim se gospoština ili Čifluk, odašta i ime selašcu Čitluk.

Pokraj Cetine, koja se vodam nadojena baš ovdje na široko razlieva i dostojanstveno vuče, na brdašcu do 80' nad površje rieke iz-